

CAMPANAR

Desembre 2021 • Número 23

D'ULTRAMORT

REVISTA MUNICIPAL D'ULTRAMORT

TELÈFONS D'INTERÈS

Ajuntament.....	972 76 91 61
Jutjat de Pau.....	972 76 91 61
Consultori mèdic.....	972 76 91 61
Farmàcies: Parlavà.....	972 76 91 29
Verges.....	972 78 00 34
Urgències (CAP la Bisbal).....	972 64 38 08
Programació de visites Hospital Palamós.....	902 07 79 72
Creu Roja (Torroella de Montgri).....	972 76 11 11
Creu Roja (Palafrugell).....	972 30 09 92
Consell Comarcal del Baix Empordà.....	972 64 23 10
Mossos d'Esquadra.....	088
Bombers.....	085
SARFA.....	972 30 02 62
Parròquia (Verges).....	972 78 01 08
Hospital J. Trueta de Girona.....	972 20 27 00
(habitacions).....	972 22 49 55

Urgències (Hospital Palamós)... 972 60 00 03

HORARIS D'INTERÈS

- ⌚ AJUNTAMENT: Dilluns i dimecres de 10 a 14 h
- ⌚ CONSULTORI LOCAL ULTRAMORT:
 - Dijous d'11.30 a 13 h
 - CAL DEMANAR CITA PRÈVIA al 972 60 92 22 (de 8 a 15 h)
 - Si necessiteu atenció fora del nostre horari:
 - CAP Dra. Casaponsa de La Bisbal (obert 24 h 365 dies l'any)
 - Trucar abans al 972 64 38 08 expte urgències
 - Per a qualsevol problema de salut: **061** CatSalut Respon
 - Per a emergències: **112** emergències
- ⌚ RECOLLIDA D'ESCOMBRARIES:
 - Dilluns, Dimecres i Divendres a la matinada.
 - RECOLLIDA DE TRASTOS VELS (segons necessitats)
 - DEIXALLERIA MÒBIL 3-4 VEGADES L'ANY
- ⌚ SARFA:
 - Línia Palafrugell – Figueres
 - Direcció Figueres
 - Laborables: 9.26 h, 11.26 h, 16.26 h, 18.26 h
 - Direcció Palafrugell
 - Laborables: 10.49 h, 12.49 h, 17.49 h, 19.49 h
 - Línia l'Escala – Girona
 - Direcció Girona
 - Tots els dies: 10.32 h, 20.17 h
 - Laborables: 7.17 h, 14.47 h, 17.02 h
 - Direcció l'Escala
 - Tots els dies: 9.58 h, 19.43 h
 - Laborables: 13.43 h, 16.28 h, 18.43 h

AMPOLLES DE GAS BUTÀ (REPSOL)

Servei de repartiment a domicili, els dimarts, a Ultramort
Per fer la comanda cal trucar abans dels dimarts al telèfon 972 17 01 01

2	Serveis
3	Salutació
4	Informació municipal
4	Els més petits
5	Activitats
8	Història
15	Entrevista
18	Medi ambient
22	Art i cultura
26	Àlbum fotogràfic
31	Personatges
32	Salut
35	Activitats de Nadal

Els continguts i de les opinions expressades als articles signats que es publiquen en aquesta revista són obra dels seus autors. L'Ajuntament d'Ultramort, com a editor, no se'n fan en cap cas ni a cap efecte responsable.

La reproducció total o parcial del contingut d'aquesta publicació per qualsevol mitjà requereix un permís previ per escrit de l'alcaldia d'Ultramort.

EDITA: Ajuntament d'Ultramort

AUTOR PORTADA: Esperança Davesa (Can Grau)

REDACCIÓ I COORDINACIÓ PERIODÍSTICA:

Joan Carreres i Carles B. Gorbs

MAQUETACIÓ I DISSENY: Martí Riu

PRODUCCIÓ: Gorbs Comunicació i Edicions

IMPRESSIÓ: Impremta Pagès

DIPÒSIT LEGAL: GI-616-98

Amb la col·laboració de:

Diputació de Girona

221 MUNICIPIS

SALUTACIÓ

A l'encapçalament d'aquest número de la nostra revista municipal *El Campanar* farem referència al Pla Únic d'Obres i Serveis de Catalunya 2020-2024.

Concretament, les obres municipals que es troben incloses a l'esmentat pla són la millora del ferm i dels serveis del carrer Major, i la portada dels serveis d'aigua i clavegueram al carrer Raval.

Es va realitzar la memòria valorada de les obres i enguany es preveu fer els respectius projectes per tal d'executar-les els anys 2023 i 2024, tal com ha fixat la Generalitat de Catalunya (l'Ajuntament va sol·licitar poder executar-les abans, però no ha estat possible).

A part del mencionat pla d'obres es preveu la millora del ferm i dels serveis del carrer Figueres, amb les subvencions que aporta anualment la Diputació de Girona.

D'altra banda, en aquesta revista, gràcies als suggeriments aportats pels veïns, hi trobareu alguna contribució que complementa el llibre *Ultramort. Petjades del passat i del present*, elaborat per l'autor Joan Carreres, i publicat i presentat aquest any. D'aquesta manera, doncs, encetem aquesta opció, que qui ho cregui convenient pugui fer-nos arribar col·laboracions per sumar a la publicació.

Per acabar, volem recordar-vos que estic a la vostra disposició i desitjar-vos sincerament unes bones festes nadalenques i un bon any nou!

M. Gràcia Serrats i Paretas
Alcaldeessa

Ajuntament
d'Ultramort

Durant l'any 2021 l'Ajuntament d'Ultramort ha previst executar les següents obres i actuacions

- Enllumenat i enjardinament de la zona d'aparcament.
- Previsió de la substitució de tots els comptadors d'aigua per tal de millorar el servei.
- Desbrossament de marges dels camins i manteniment del ferm.
- Neteja de la zona del pou antic de l'aigua.
- Sol·licitud de pressupost al Consell Comarcal del Baix Empordà per a la redacció dels projectes del Pla Únic d'Obres i Serveis de Catalunya (PUOSC).
- Neteja de les fosses de decantació.
- Treballs d'interpretació de la xarxa d'abastament municipal (localització de vàlvules generals i de sectors naturals d'abastament i detecció de possibles fuites o punts de pèrdua d'aigua amb geòfon).
- Treballs d'ajust i posada en funcionament de la vàlvula reguladora de pressió per a la millora de l'eficiència hidràulica del municipi.

Ajuntament
d'Ultramort

4

EL CAMPANAR • REVISTA D'ULTRAMORT

els més Petits

JULIETA TOMÀS FENOLLERA

MILA TOMÀS FENOLLERA

BERTA SERVITJA CANALS

Torneig de tennis taula

Durant les festes de Nadal 2020-2021 es va organitzar un torneig de tennis taula per a les famílies.

Es va fer un campionat per als adults, un altre per als infants i una final entre l'adult/a guanyador/a i l'infant guanyador.

Enhorabona a en Jaume i a en Nil, els dos guanyadors d'aquest primer torneig!

Revetlla de Sant Joan

El vespre del dimecres 23 de juny es va celebrar la tradicional revetlla de Sant Joan.

A l'exterior del Centre Cívic, i amb una destacable presència de gent, es va repartir coca, cava i refrescos a tots els assistents.

Festa Major

Dins els actes de la Festa Major, el dissabte 3 de juliol, a les 7 de la tarda, al Centre Cívic i amb una gran presència de gent, va haver-hi la presentació del llibre *Ultramort. Petjades del passat i del present*, de Joan Carreres. En finalitzar l'acte es va oferir una copa de sidra de l'Empordà i bombons a tots els assistents.

Actuació de ball infantil que va tenir lloc el dissabte 3 de juliol al vespre.

Tot seguit, a l'exterior del Centre Cívic, va haver-hi un sopar popular i una cantada d'havaneres a càrrec del grup Oreig de Mar. I també va tenir lloc una actuació de ball infantil.

L'endemà, diumenge, 4 de juliol, a 2/4 d'11 del matí, es va celebrar la Missa Solemne amb acompanyament musical.

A les 6 de la tarda, davant del Centre Cívic, va tenir lloc un espectacle de titelles a càrrec de Xavier Margenat i jocs d'aigua per a la mainada. I també una foodtruck, que feia creps, i per part de l'Ajuntament es va obsequiar amb un gelat a tothom.

Espectacle de titelles i foodtruck, el diumenge 4 de juliol a la tarda.

Casalet d'estiu

Després d'un any marcat per les restriccions, les famílies del poble es van agrupar el mes de juliol per oferir un casalet d'estiu als infants, on van poder recuperar el contacte, el moviment i el joc espontani a l'aire lliure.

Amb aquest objectiu va néixer "l'Estiu a Ultramort", una proposta per als infants de tres a catorze anys plena d'aventures i dinamitzada per dos monitors amb experiència en el món del lleure infantil.

A través dels jocs, de dinàmiques, de tallers i d'excursions, prop de vint infants van ser els protagonistes d'aquesta proposta, que va tenir una gran acollida.

Casalet d'estiu.

Taller de dansa infantil

Aquest estiu, amb els més petits del poble, vam organitzar un taller de dansa.

Vam estar quatre dies ballant una hora i mitja cada dia. Vam riure molt i vam aprendre coses, tant els més petits com els grans.

Després de treballar molt i de treure el millor de nosaltres, ho vam presentar amb públic. I no cal dir que va ser tot un èxit!

A veure si ho podem repetir ben aviat. Moltes gràcies a tots i a totes!

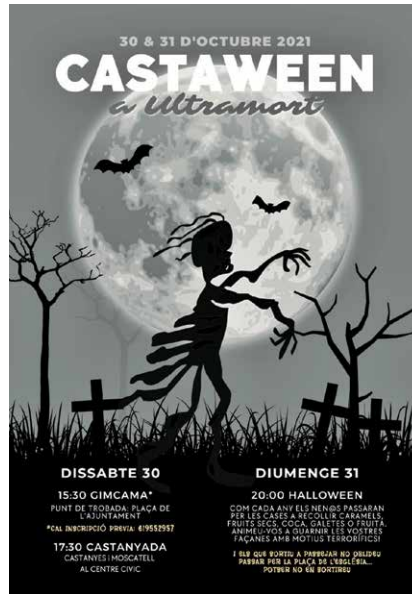
Taller de dansa infantil.

Castaween a Ultramort

El darrer cap de setmana d'octubre va tenir lloc el *Castaween a Ultramort*.

El dissabte 30 d'octubre, a 2/4 de 4 de la tarda, es va organitzar una gimcana. Després, a 2/4 de 6 i al Centre Cívic, es va celebrar la popular i tradicional castanyada, amb castanyes i moscatell per a tots els assistents.

L'endemà, diumenge 31 d'octubre, a les 8 del vespre, va ser el torn del *Halloween*. Els nens i nenes del poble van passar per les cases a

recollir caramels, fruits secs, coca, galetes, fruita... Es va animar als veïns a "guarnir les façanes de les cases amb motus terrorífics i que si sortien a passejar que passessin per la plaça de l'Església, d'on potser no en sortien...".

Festa Major d'hivern

Els dies 11 i 12 de desembre es va celebrar la tradicional Festa Major d'hivern, en honor a Santa Eulàlia, la patrona del poble.

El dissabte dia 11, a 2/4 de 12 del migdia, va haver-hi un vermut musical amb la Claris Big Band i, seguidament, a les 2, una botifarada popular.

L'endemà, el diumenge 12, a 2/4 d'11 del matí, va tenir lloc la missa solemne, amb acompanyament musical a càrrec d'Imma i Ramon.

11/12/21:
12.30h: Vermut musical amb la **Claris Big Band**
14h: **Botifarada popular:**
Data límit per reservar: 03/12/21
Reserves al: 699 12 19 03
No residents: -5€ rícket
Comprar al Centre Cívic de diumenge a divendres de 16h a 19h
Opció vegana

12/12/21:
10.30h: Missa solemne amb actuació musical a càrrec d'Imma i Ramon
Activitats de 0 a 99 anys

FESTA MAJOR D'HIVERN ULTRAMORT

Volem agrair el treball portat a terme per la Comissió de Festes, al grup Ultraviu i a tots els voluntaris, així com a la regidora Lúdia Farreres per la seva dedicació. I a tots els que han elaborat els pastissos i els que han cuit les botifarres, gràcies per la feina.

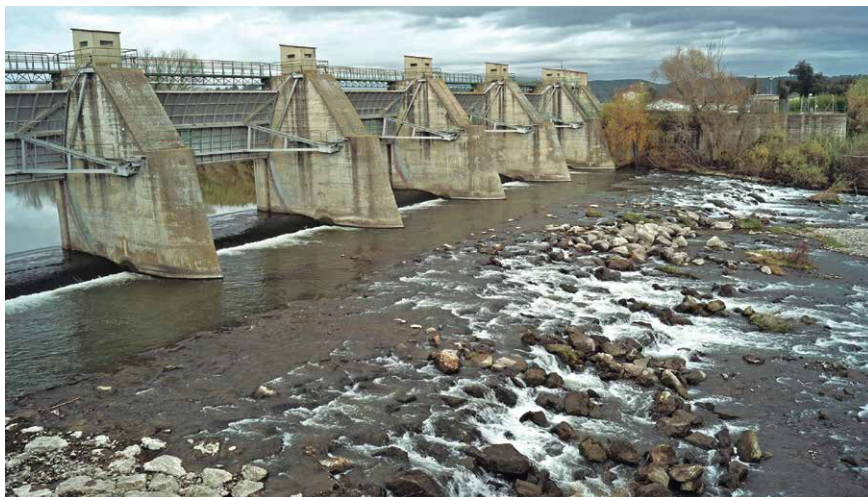

Les inundacions del Ter (II)

(1639-1829)

A l'inici de l'explicació de les inundacions del Ter a casa nostra, en el número anterior d'aquesta revista (número 22, Nadal 2019), dèiem que les noves generacions no tenen present el que és una inundació del Ter a la nostra plana, gràcies a la regulació d'aquest riu mitjançant els pantans de Sau i Susqueda.

Qui ho havia de dir! El 23 de gener següent (el 23 de gener del 2020), després d'unes fortes pluges, el Ter i els seus afluents van rebre una gran quantitat d'aigua i els pantans van quedar plens. En obrir les comportes, l'aigua que va baixar va ocasionar un gran aiguat a la plana del Baix Ter. Aquí, al nostre poble, la mota va sostenir el cabal i només es va negar la part de camps que queden entre la mota i el riu. Més a llevant, passat Canet de la Tallada, l'aigua va arribar fins a Bellcaire.

La presa de Colomers. FOTO: JOAN CARRERES

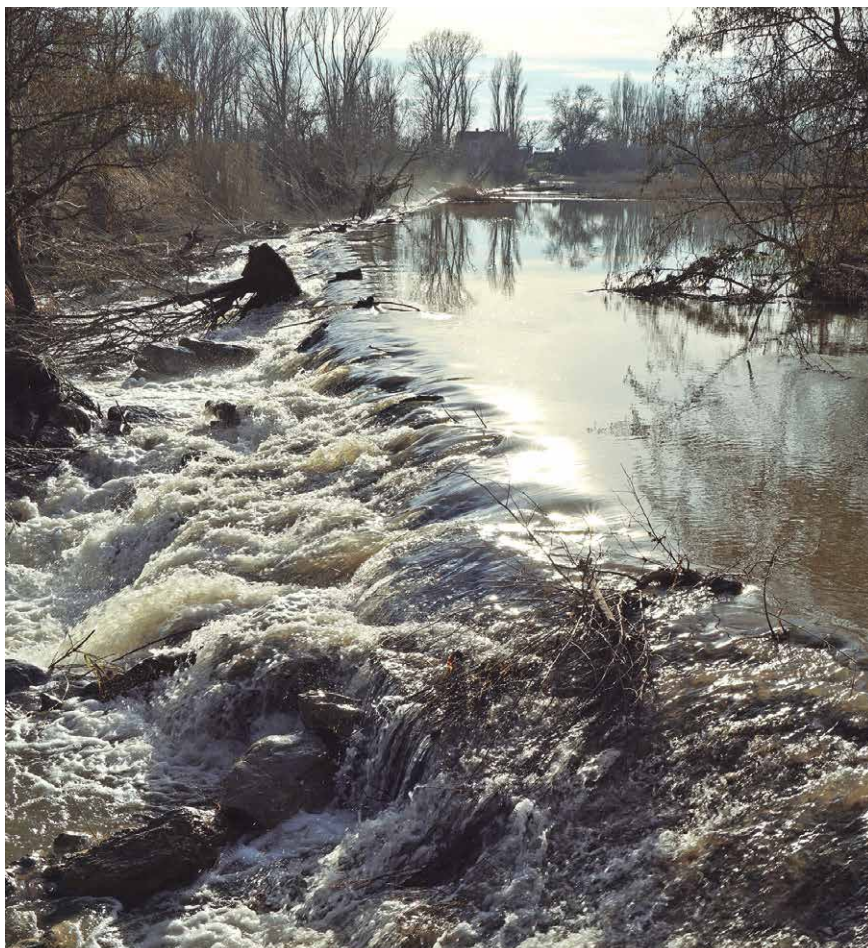
A continuació farem un repàs cronològic de les inundacions provocades entre els anys 1639 i 1829:

1639 ⇒ A la història de Sant Narcís trobem que durant aquest any (amb la data sense especificar) tota la conca del Ter sofri una inundació molt forta, causada per la crescuda d'aquest riu i a la del riu Onyar.

15 D'ABRIL DEL 1645 ⇒ Jeroni Real ens diu que l'Onyar baixà molt cabalós i que, en unir-se amb el Ter, es produí una gran inundació, des de Girona fins al mar.

13 DE DESEMBRE DEL 1663 ⇒ El Ter baixava molt crescut i inundà el pla de Salt. L'Onyar no cresqué molt. La inundació no causà grans danys a la part baixa de la conca del Ter.

23 DE NOVEMBRE DEL 1669 ⇒ Jeroni Real diu que hi hagué una terrible inundació, per la gran quantitat d'aigua que portava el Ter.

El Ter a la resclosa d'Ullà, després d'una llevantada. FOTO: JOAN CARRERES

1671 ⇒ Sabem que a la comarca de Girona hi plougué de forma continuada durant set mesos, amb petits intervals de bonança. Sort que no es desbordà el Ter, però l'accés de pluges perjudicà molt les collites.

24 DE SETEMBRE DEL 1678 ⇒ Aquest ha estat un dels principals aiguats que els nostres pobles han sofert al llarg del temps. Durant els dies 22 i 23 de setembre plougué, però no torrencialment. No s'esperava cap inundació, per tant.

El dia 24, però, començà a ploure d'una manera mai vista. El riu Ter creixé ràpidament i inundà tota la plana. Aquesta inundació és considerada com la més important després de les dels anys 1599 i 1617, ja que les aigües cobriren tota la plana i convertiren els camps en un veritable mar.

1691 ⇒ Després de nou mesos de greu sequera, sense caure ni una sola gota d'aigua, i amb els pous secs i les fonts eixutes (dada del dia 11 d'agost d'aquell any), el dia

El Ter al seu pas per Torroella de Montgrí. FOTO: JOAN CARRERES

28 d'octubre començà a ploure i la gent tingué aigua per a les seves necessitats.

19 DE NOVEMBRE DEL 1716 ⇒ El Ter baixava molt ple des d'Osona, i en rebre l'aigua dels seus afluents es va escampar pels camps de la plana.

30 DE NOVEMBRE DEL 1726 ⇒ En aquesta ocasió, la crescuda del Ter no anà acompanyada de la de l'Onyar, fet que propicià que l'aigua no s'escampés d'una manera general.

17 DE SETEMBRE DEL 1732 ⇒ Una gran tempesta que hi hagué a la zona de la Selva provocà la crescuda de l'Onyar, i el Ter també portava molta aigua. Els dos rius van causar una gran inundació, tant a Girona com a les terres del Baix Empordà.

16 D'OCTUBRE DEL 1763 ⇒ Aquest aiguat és conegut com l'Aiguat de Santa Teresa. El dia 15 d'octubre (diada de Santa Teresa) va ploure força, però no es temia pel desbordament del riu. L'endemà, dia 16, però,

A prop de la gola del Ter, amb el Montgrí al fons. FOTO: JOAN CARRERES

La gola del Ter, amb les illes Medes al fons. FOTO: JOAN CARRERES

10

EL CAMPANAR • REVISTA D'ULTRAMORT

plogué d'una manera excepcional. A la tarda d'aquell mateix dia, el Ter, que ja baixava ple des d'Osona, experimentà una forta crescuda. A la matinada del dia 17 el riu experimentà una altra gran crescuda, ocasionant que la visió de la plana empordanesa semblés una prolongació del mar.

13 DE NOVEMBRE DEL 1777 ⇒ Després de tres dies d'intensa pluja, a les 10 del vespre del tercer dia el Ter va trencar diverses motes. Arran d'aquest fet es van inundar molts camps i pobles.

DEL 20 AL 25 D'OCTUBRE DEL 1790

⇒ Feia sis dies que plovia, i el matí del 20 la crescuda era important, fet que començà a preocupar als habitants de la zona. El dia 24, la crescuda era molt perillosa i continuava plovent. La gent s'alarmà molt. Per sort, a les 4 de la tarda deixà de ploure i les aigües començaren a baixar.

19 D'ABRIL DEL 1801 ⇒ Les aigües, en augmentar el cabal del riu Ter, van inundar els camps amb gran corrent.

—fa salut—

PLAÇA DE LA CONSTITUCIÓ, S/N
17133, ULTRAMORT
606 084 922 OSTEOPATIA
618 918 755 FISIOTERÀPIA
WWW.ELCENTRE.NET

REHABILITACIÓ ■ PINTURA ■ INTERIORISME ■ SERVEI GLOBAL

tels. 972 780 039 - 972 780 518 c. Mestral, 13 VERGES 17142 (Girona) info@feliuimoy.cat

7 I 8 DE MARÇ DEL 1802 ⇒ Durant aquells dies la pluja va ser molt abundant. El Ter anava ple i en rebre l'aigua dels seus afluents va experimentar una crescuda mai vista. Al barri del Pont Major de Girona va haver-hi una riuada més forta que la de l'any 1763. Sort que feia poc temps que s'havia enfonsat el llit del riu.

6 I 7 D'OCTUBRE DEL 1814 ⇒ Durant els dies 3 i 4 d'octubre va ploure d'una manera normal, però el dia 5 ho va fer intensament. El riu Ter va sortir de mare i va inundar tota la plana.

29 D'OCTUBRE DEL 1814 ⇒ El Ter es va tornar a desbordar, però no causà danys greus.

31 D'OCTUBRE I 1 DE NOVEMBRE DEL 1814 ⇒ Es va repetir una inundació general, com havia passat feia poques setmanes i pocs dies.

7 I 8 DE DESEMBRE DEL 1819 ⇒ Després de tres dies de fortes pluges, el dia 7 l'avinguda dels quatre rius provocà una inundació molt important.

2 I 6 DE GENER DEL 1826 ⇒ La forta crescuda dels rius es va fer notar a la plana. El Ter va obrir braços nous en alguns sectors, i en alguns llocs va canviar el seu curs tradicional.

19 I 20 D'OCTUBRE DEL 1827 ⇒ El Ter baixava molt ple des d'Osona i es van inundar molts camps.

29 D'OCTUBRE DEL 1828 ⇒ Els rius anaven molt plens, a causa de les fortes pluges d'aquells dies. El Ter va inundar la Devesa de Girona. La inundació fou molt general.

27 I 28 DE MAIG DEL 1829 ⇒ Una abundant pluja que va haver-hi a la part alta del Ter va provocar que s'inundés tota la part baixa del seu curs.

24 I 25 D'OCTUBRE DEL 1829 ⇒ Va ser la segona inundació que va haver-hi aquest any, precedida per unes fortes pluges generals que van provocar el desbordament de tots els rius.

Per sort, la crescuda del Ter no va ser important a la seva capçalera. Així, els afluents del curs baix van poder desguassar amb normalitat. La plana va tenir aigua abundant escampada pels camps.

Gràcies al Ter, aquests nostres camps són uns dels més fèrtils de Catalunya. Pensem que la part baixa i plana d'aquest sector havia estat ocupada pel mar i que, amb el pas del temps, el riu ha anat transportant sediments i dipositant-los a les parts baixes i transformant i modelant aquest sector del Baix Empordà.

JOSEP ALABAU COLOMA

Excavacions
Albert Paretas

ALBERT PARETAS BRAGULAT

C. Garbí, 11
17120 PÚBOL (Girona)

M. 636 88 24 68
paretasalbert@hotmail.com

GORBS
Comunicació - Edicions

629 151 930 • cgorbs@gorbs.cat
www.gorbs.cat

Mobles Ribas

Ctra. la Bisbal, km 7
Tel./Fax 972 76 90 18

17133 PARLAVÀ (Girona)

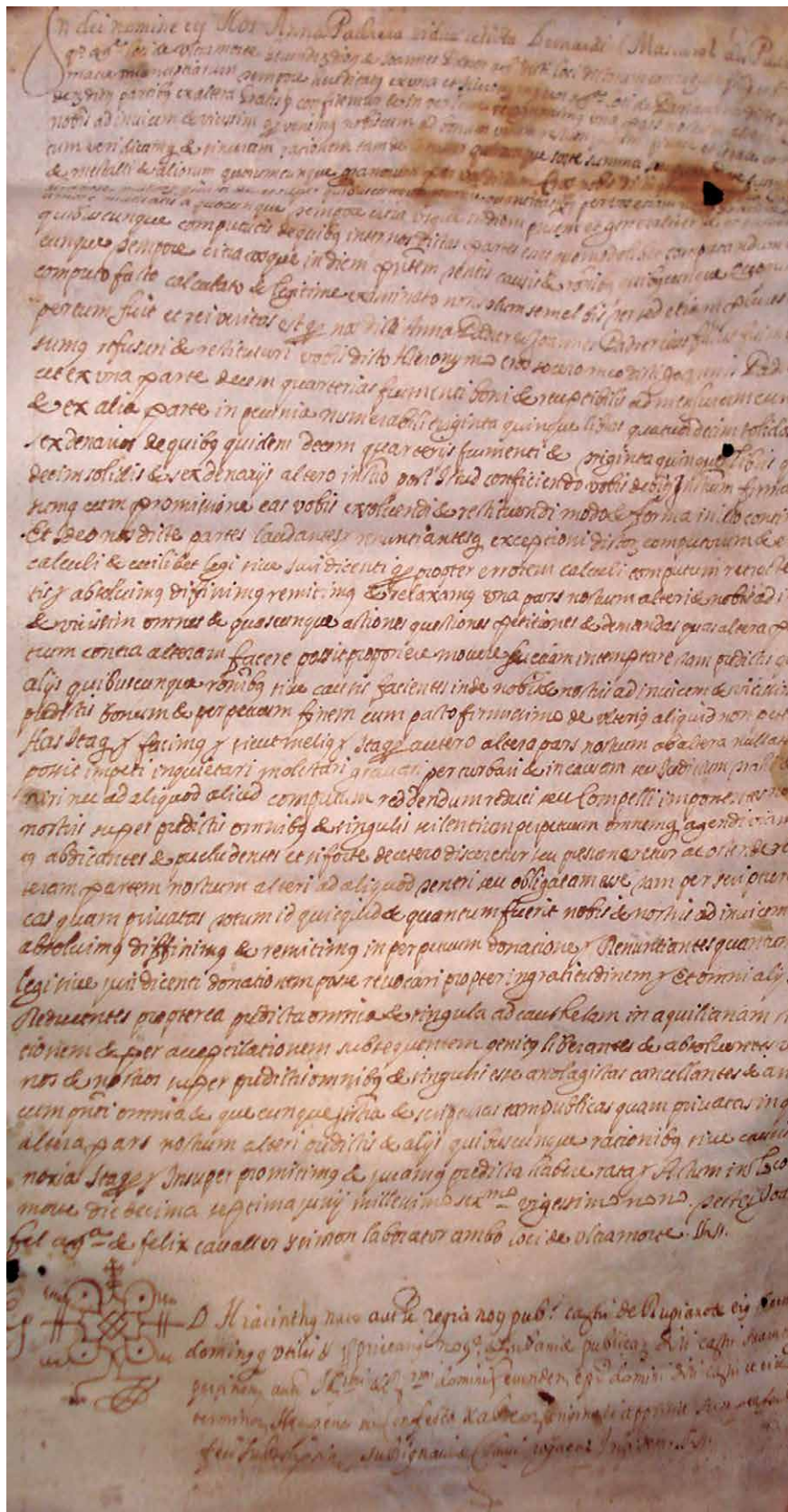
Manllevar per tirar endavant

Un exemple de crèdit familiar al s. XVII

En totes les èpoques les famílies de pagès han conegut i han hagut de superar períodes de vaques magres. Per molt diverses raons, sigui un seguit de males anyades o sigui la conjunció de diversos infortunis i calamitats, com guerres, llargues malalties, disputes familiars, plets judicials, etc., els recursos econòmics de la casa es podien veure seriosament compromesos. Aleshores calia recórrer a l'endeutament.

Una de les vies més utilitzades —i àmpliament documentades— per accedir al crèdit, en uns temps en què el préstec amb interès estava expressament prohibit per les reglamentacions eclesiàstiques, era la creació de censals. Aquest era un sistema que jurídicament prenia la forma d'una escriptura de compravenda (que, naturalment, es feia a cal notari), en la qual qui deixava els diners (el censalista) comprava a qui els rebia (el censatari) el dret a rebre una pensió anual, que de fet era l'interès o benefici que obtenia el prestador, tot i que tècnicament no es podia considerar préstec usurari. Hi havia, però, altres camins per intentar remuntar la situació, i justament d'això és del que ens parla el pergami que comentem avui.

Som a l'estiu de 1629, concretament al dia 17 de juny. Davant el notari de Ruplà, que avui s'ha desplaçat

Fragment de la part dispositiva del document.

a Ultramort, segurament per atendre diversos clients, s'hi ventila un assumpte. Presentem primerament els personatges d'aquesta història. El document diu:

In Dei nomine, et cetera. Nos, Anna Padrer, vidua relictā Bernardi Mascarós, alias Padrer, quondam agricole loci de Ultramorte, Gerundensis diocesis, et Joannes Padrer, agricola dicti loci, dictorum coniugum filius et dicta matre mea nuptiarum tempore hereditatus, ex una; et Hieronymus Cros, agricola loci de Parlavano, dicte Gerundensis diocesis, partibus ex altera (...).

Tenim, doncs, que Anna Padrer (el document, seguint un costum que fins fa quatre dies encara regia als nostres pobles, ha feminitzat el cognom i l'anomena Padrer) era aleshores vídua de Bernat Mascarós, pagès d'Ultramort. Veiem, d'entrada, que l'Anna devia ser la pubilla Padrer, i en Macarós era el sobrevingut, com ens ho demostra el fet

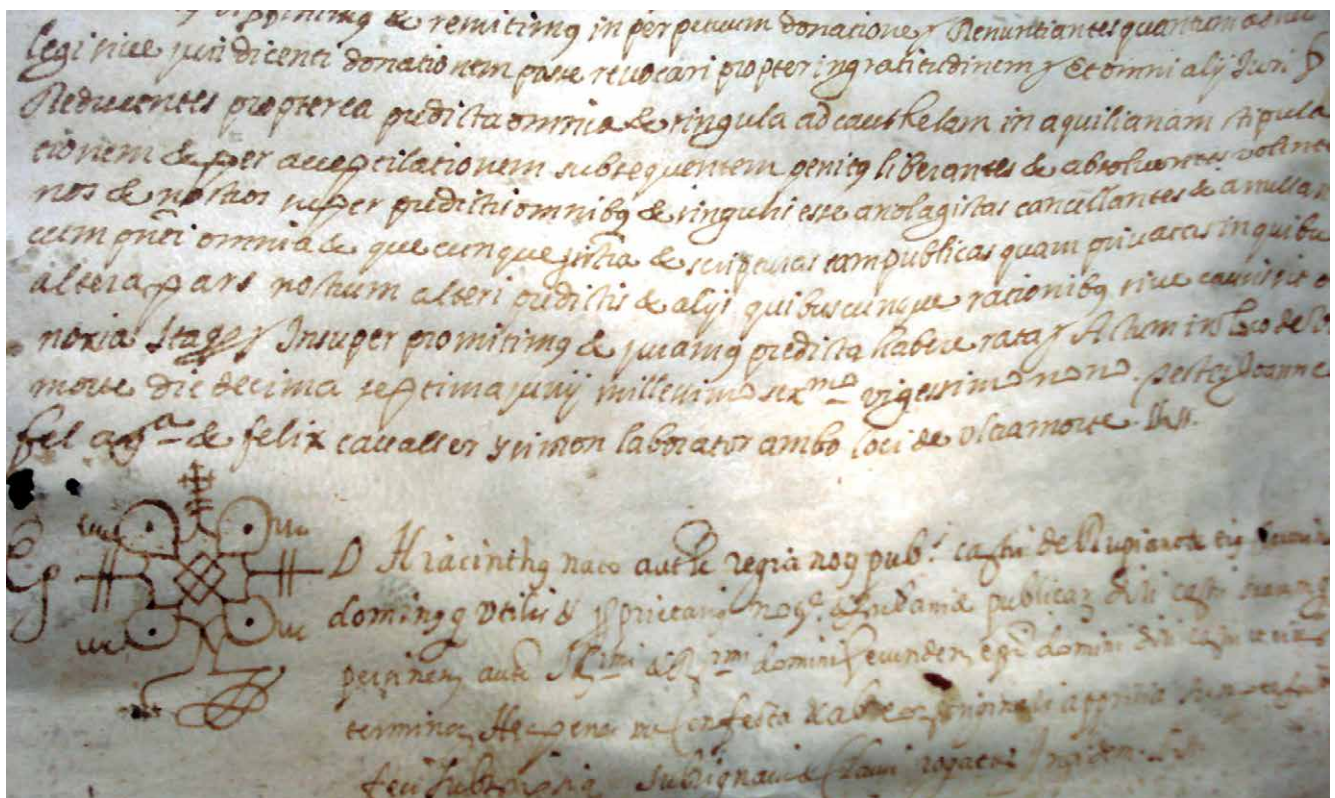
que se'l designa amb l'àlies. L'Anna i en Bernat tenien un fill que es deia Joan. Potser en tenien d'altres de fills, però aquí no hi entren. El cas és que en Joan quan es va casar (més endavant ja veurem amb qui), va ser designat hereu per la seva mare. La referència a l'heretament (que també era un acte jurídic que es feia a cal notari) no és banal. Sense aquest 'tràmit', els pares de la futura esposa no l'haurien pas deixat casar, perquè l'heretament era la garantia jurídica que el patrimoni Padrer aniria directament a mans d'en Joan el dia que la mare faltés. Així doncs, en aquest negoci hi actuen, per una banda, la vídua Anna Padrer i el seu fill i hereu, Joan Padrer i, per una altra part, en Jeroni Cros, pagès de Parlavà.

Seguidament, el document exposa el motiu que els ha portat a tots plegats a comparèixer davant el notari:

(...) confitemur et in veritate recognoscimus una pars nostrum alteri et nobis ad invicem et vicissim

quod venimus nobiscum ad bonum, verum, rectum, iustum, finale et legale computum veridicamque et sinceram rationem tam de et super quoscunque sorte summa seu quantitate frumenti, et mestalli et aliorum quorumcunque granorum per vos, dicto Cros, nobis dicti ma[tri et filio] Padrés gratiose mutuati, quam de et super quibuscumque pecunie quantitativibus per vos etiam nobis gratis et bone amore mutuatis a quicumque tempore citra usque in diem presentem (...)

O sigui, que una part i altra confessen i es reconeixen mútuament que han arribat a un acord sobre el tema en qüestió. Afirmen que han assolit un bo, veritable, recte, just, final i legal compte, tant sobre l'import de les quantitats de forment, mestall i altres qualssevol grans que Jeroni Cros havia deixat als Padrer, com sobre la suma de diners que sense cap mena d'interès, sinó, simplement, per bone amore, el mateix Cros havia deixat als Padrer des de

Escatocol, amb expressió de la data, testimonis i senyal del notari Jacint Nató.

qualsevol temps passat fins al dia de la data.

Ara ja veiem de què va tot plegat. Però encara cal precisar alguns detalls interessants. Continuem llegint el pergami:

(...) quo quidem computo facto, calculato et de legitime examinato non solum, semel bis, ter, sed etiam plures, compertum fuit et rei veritas est quod nos, dicti Anna Padrer et Joannes Padrer eius filius, fuimus et sumus refusuri et restituri vobis dicto Hieronymo Cros, socero meo, dicti Joannis Padrer, scilicet, ex una parte decem quarterias frumenti boni et receptibilis ad mensuram curribilem, et ex alia parte in pecunia numerabili triginta quinque libras et quatuordecim solidos et sex denarios (...)

És a dir, que els comptes que van fer van ser calculats i repassats, no només un cop, sinó dues, tres i més vegades (cosa que ens fa pensar que hi devia haver força estira-i-arronsa abans d'assolir l'acord), i es va trobar que els Padrer havien de retornar a Jeroni Cros (el qual, aquí sí que se'ns n'informa, era el sogre d'en Joan), deu quarteres de forment bo i rebedor, a mesura corrent, i trenta-cinc lliures, catorze sous i sis diners en moneda. Entenem, doncs, que a l'hora de retornar el prestat, es va simplificar i es van reduir els diversos tipus de grans manllevats (mestall, forment i altres) a una sola mena. Molt important és, també, el vincle familiar entre prestador i prestataris. La clau de tot plegat és justament aquesta: tot queda en família. Encara que no deixaria de ser una mera especulació, sembla que del redactat del document podem inferir que els Padrer van passar un període (indefinit) de dificultats. El sogre d'en Joan, en Cros de Parlavà,

els hauria anat ajudant deixant-los en diverses ocasions gra i diners. Però semblaria que a partir de cert moment els manlleus assoleixen un gruix rellevant i és aleshores quan (segurament a instància del mateix Cros), cal anar a cal notari, a deixar les coses per escrit. Es fa un capmàs i s'arriba a les quantitats de deute que consten en el document.

Mancava encara un detall més. El deute ha estat avaluat i reconegut, però calia, a més, el compromís de satisfer-lo:

(...) de quibusquidem decem quarteris frumenti et triginta quinque libras et quatuordecim solidos et sex denarios altero instrumento post istud conficiendo vobis debitorii instrumentum firmaturur sumus, cum promissione eas vobis exsolvendi et restituendi modo et forma in illo continendi (...)

I efectivament, els Padrer es comprometen a pagar les 10 quarteres de forment i les 35 ll. 14 s. 6 d. de la manera i forma que es dirà en l'escriptura de debitori que signaran seguidament davant el mateix notari. Amb el debitori signat, Joan Cros tindrà a la mà l'eina jurídica que, si és el cas, li permetrà reclamar judicialment el que se li deu.

El pergami continua amb tot l'habitual reguitzell de clàusules precautòries, de garantia, etc., que caracteritzen aquest tipus d'instrument notarial. A la part final, el que s'anomena escatocol, hi trobem la data tòpica i cronològica (Ultramort, 17 de juny de 1629) i l'expressió dels testimonis d'aquest acte: Joan Fel, pagès; i Fèlix Cavaller i Simon, treballador, ambdós d'Ultramort.

Com és preceptiu, el document va ser clos i posat en pública forma pel

notari, que hi estampà el seu senyal i la subscripció autògrafa. En aquest cas es tracta de Jacint Nató, notari reial i públic del castell i terme de Ruplà, senyor útil i propietari de la notaria de Ruplà en nom del bisbe de Girona.

En síntesi, el document ens exposa una realitat que era –i segurament és, encara– força habitual. Davant les dificultats econòmiques es recorria a la família. Diguem que hi havia una primera fase de crèdit informal («ja m'ho tornaràs quan puguis», «ja ho trobarem», «farem un capmàs»). Però si les dificultats persistien i les coses no acabaven d'anar bé, el crèdit s'anava incrementant fins a un punt en què es feia necessari formalitzar-lo. Això és el que hem vist: notari, reconeixement del deute, valoració dels imports, i anunci de la signatura d'un debitori. Ens caldria ara espigolar entre els llibres de la notaria de Ruplà per anar resseguint el fil de la història. Queden moltes incògnites per resoldre: es van establir terminis de pagament?; quins?; van aconseguir sortir del mal pas els Padrer?; o encara es van enfangar més?; i a en Joan Padrer i la filla d'en Cros, com els va anar?... Tot plegat fa de mal dir. Recordem, si de cas, que històricament el segle XVII català, assenyaladament la primera meitat, es caracteritza per una conjuntura política, social i econòmica de forts i greus trasbalsos, amb episodis tan decisius i dramàtics com la Guerra dels Segadors (1640-52). Conjuntura desfavorable que no començarà a redreçar-se, com a mínim, fins després de la Pau dels Pirineus (1659). Vet aquí per quines aigües els va tocar navegar als protagonistes del document que acabem de veure.

SALVADOR VEGA

CONVERSANT AMB...

Victòria Colomer Paretas

UNA BRILLANT MEMÒRIA

A partir de la memòria i les paraules de la Victòria Colomer Paretas desgranem fets i records de l'Ultramort de fa unes dècades, els quals queden difuminats i esborrats pel pas del temps i pels canvis que ha sofert el poble en particular i la societat en general.

Són records compartits una tarda de tardor amb tramuntana, durant una agradable conversa en la calidesa d'una ancestral llar empordanesa.

APUNTS BIOGRÀFICS DE LA VICTÒRIA COLOMER PARETAS

Filla de l'Esteve Colomer Mercader de can Roc de Cassà de Pelràs (poble pertanyent al municipi de Corçà) i de la Maria Paretas Bahí de Foixà, va néixer al citat mas de can Roc el dia 5 de febrer del 1936. Els seus avis materns eren en Sebastià Paretas Casadellà i la Gràcia Bahí Poch, del castell de Gleu (can Paretas).

La Victòria de petita (any 1936-1937).

En Sebastià era germà de l'Assumpta de ca l'Amigo. Els pares d'en Sebastià van patir la mort d'un fill, i llavors hi havia la creença que si s'anava a buscar a un infant a l'hospici, no es moriria cap més fill. I així va ser com van anar a buscar a l'Assumpta a l'hospici.

La mare de la Victòria, la Maria (amb els seus pares) es va desplaçar a viure a Ultramort quan tenia vint-i-tres anys, i hi va estar tres anys. La família Paretas-Bahí era nombrosa: els pares i nou fills (la Maria, la Pepa, en Pep, en Joan, en Francisco, la Marina, la Remei (la Mei), la Victòria i en Lluís Paretas Bahí).

La Victòria en braços de la seva tia Victòria Paretas Bahí (era la germana petita de la seva mare, la Maria Paretas Bahí).

15

EL CAMPANAR • REVISTA D'ULTRAMORT

A vint-i-sis anys, la Maria es va casar amb l'Esteve i es va establir al mas de Cassà de Pelràs. L'Esteve i la Maria van tenir tres filles: la Victòria, la Maria Rosa i la Dolors Colomer Paretas.

La Victòria, dels 12 als 16 anys, va anar a l'escola de les monges de la Bisbal. Hi anava en bicicleta, menys els dies que plovia que hi anava amb la Sarfa. Els anys anteriors havia anat a l'escola de Púbol, a peu, en aquest cas.

Es va casar el dia 11 de novembre del 1962, amb vint-i-sis anys, la mateixa edat a la qual s'havia casat la seva mare, casualment. Es va casar amb en Josep Bosch Rustullet, de can Felip de Sant Joan de Mollet, a l'església parroquial de Cassà de Pelràs. Era la diada de Sant Martí, patró del poble i diada de la festa major per tant. Diada assenyalada per partida doble, doncs. En una data tan remarcable, com la del casament, van tenir els músics de la festa major, una bona coincidència.

Fotografia del casament de la Victòria Colomer Paretas amb en Josep Bosch Rustullet a l'església parroquial de Sant Martí de Cassà de Pelràs, el dia 11 de novembre del 1962.

En Josep i la Victòria, doncs, van afermar la seva relació a can Roc. I van formar família, amb tres fills: en Pere, l'Esteve i la Maria Rosa.

RECORDS D'ULTRAMORT

La Victòria se'n recorda de l'emblemàtica bassa de la plaça (on les dones hi anaven a rentar la roba i el bestiar anava a abeurar-s'hi) del Pou Lluny *"hi anaven a buscar aigua amb carros fets expressament per posar-hi la bóta"*, de la sala de ball de can Pallés *"els nois ja podien arrambar a les noies"*...

La Maria, mare de la Victòria, anava a rentar la roba al riu. *"Hi anava amb una euga que es deia la Mar Salada i el carro"*.

Les ties de la Victòria, la Mei i la Victòria, a la tardor anaven a buscar bolets a Cassà de Pelràs i se'n tornaven amb el cistell ben carregat a l'espatlla. La Mei també hi anava a fer conserva de tomata, a matar porc, a la festa major de Sant Martí... Temps en què tots els trajectes es feien a peu; un exemple més de l'esforç i el valor d'aquella gent que ho va viure i ho va protagonitzar.

Quan la Victòria era petita, els diumenges i dies festius anava a Ultramort a veure l'àvia Gràcia, que llavors ja era vídua. Hi anaven en tartana: de Cassà de Pelràs cap a Ruplà, passant per un tram de l'antic camí de Torroella de Montgrí al santuari dels Àngels, Parlavà i Ultramort, resseguint el traçat de l'actual carretera. En aquell temps, però, la carretera era sense asfaltar i en mal estat, amb pedres que dificultaven el pas de les tartanes i dels carros.

RECORDS DE LA FESTA MAJOR D'ULTRAMORT

La Victòria també recorda que cada any anava a festa major d'Ultramort.

Els trajectes es feien a peu, passant per Ruplà, Parlavà i el camí del Pou de Lluny i arribant a Ultramort per sota can Pagès, on desembocava l'esmentat camí.

La festa, en honor a Santa Eulàlia, patrona del poble, se celebrava els dies 10 (diada de Santa Eulàlia) i 11 de desembre. Hi havia missa, ofici, sardanes i ball els dos dies, i tots els actes eren amenitzats per una lluita orquestra. Els músics feien els àpats i dormien repartits a les cases del poble.

La Victòria i la seva família s'hi quedaven els dos dies de la festa i es quedaven a menjar i a dormir a can Paretas. Recorda que *"feia fred i estàvem a la vora del foc"*. A la casa hi havia una gran llar de foc. També eren grans, àmplies i espaioses les habitacions: per fer-nos-en una idea, dormien en una habitació on *"hi havia tres llits de matrimoni, i els llits eren ben separats"*.

Rostit de festa major.

Igualment ha quedat gravat el record dels grans i tradicionals àpats que es feien durant la festa major. Per dinar, arròs, platillo (ànec amb naps, pollastre amb bolets, un plat antic que s'anomenava agredolç...), rostit i postres (torrons, crema catalana, melons de tot l'any *"els penjaven o els posaven sobre el blat en el graner perquè es conservessin i no es maquessin"*.

Gràcies a la brillant memòria i conversa de la Victòria hem pogut fer un retrat de la vida d'abans, on les relacions humanes intergeneracionals eren molt més estretes que en l'actualitat.

JOAN CARRERES

instal·lacions
XUNE

gas | llum | aigua |
calefacció | climatització

DAVID 650 221 885
DANI 669 004 028
instalacionsxune@gmail.com

Àngel Salvador

Àngel Salvador i Costa

J.R.R.D.I.N.E.R

CONSTRUCCIÓ I MANTENIMENT DE JARDINS

c/ Canigó, 16 17111- Vulpellac
Tel. 972 642 939 • Mòbil 629 783 103

HC

HOUSE CATALONIA

EMPORDÀ - COSTA BRAVA

Compra Venda de Masies i Finques Rústiques

www.housecatalonia.com

600 999 692 - 972 646 916 - info@housecatalonia.com

El canvi climàtic

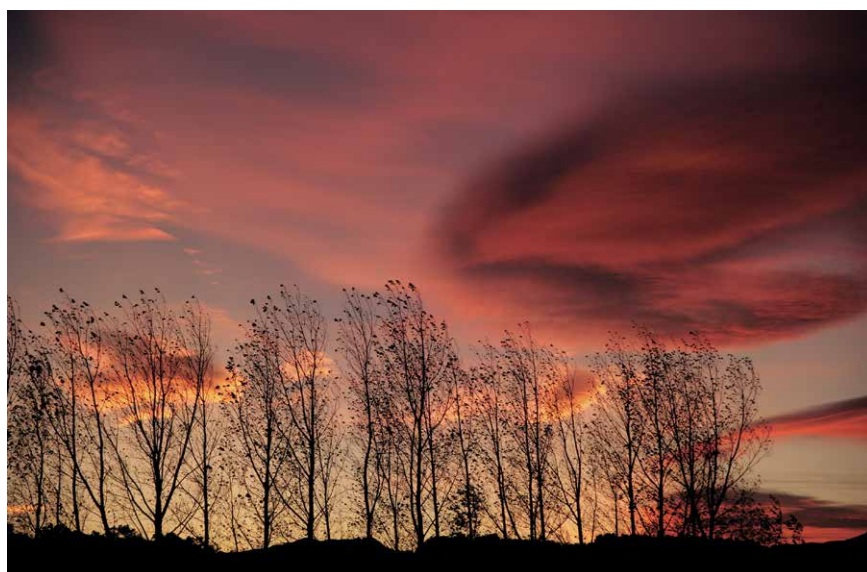
Canvi climàtic és el nom utilitzat per referir-se a la variació global del clima de la Terra. Durant la seva història el nostre planeta ha sofert nombrosos canvis climàtics, però tots ells a causa de fenòmens naturals, tals com les variacions en els paràmetres orbitals de la Terra, l'impacte de meteorits o canvis en la circulació oceànica, entre d'altres. En l'actualitat hi ha nombroses evidències que indiquen l'inici d'un canvi del clima, però aquesta vegada a causa de l'acció de l'home amb la crema d'una gran quantitat de combustibles fòssils.

El clima mundial ha evolucionat sempre de manera natural, però proves convincentes obtingudes arreu del món revelen que en l'actualitat està en marxa un nou tipus de canvi climàtic que posa en perill la composició, la capacitat de recuperació i la productivitat dels ecosistemes naturals i el desenvolupament econòmic i social, i la salut i el benestar de la humanitat.

En aquest sentit, recentment s'ha celebrat a Glasgow (Escòcia) la cimera del clima de les Nacions Unides, la COP26. Durant dues setmanes els governs de 120 països d'arreu del món van negociar, durant dues setmanes, com reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle i com accelerar la transició energètica. No obstant això, aquesta convenció global sobre crisi climàtica va acabar amb un acord de mínims per reprendre el debat en les edicions següents.

Els gasos amb efecte d'hivernacle

A l'atmosfera que embolcalla el nostre planeta, hi ha una sèrie de gasos (sobretot el vapor d'aigua i el diòxid de carboni) que tenen un efecte d'hivernacle, és a dir, absorbeixen i reemetten la radiació infra-

A l'atmosfera hi ha una sèrie de gasos que tenen un efecte d'hivernacle. FOTO: DOLORS GIBERT

roja. D'aquesta manera, impedeixen que part d'aquesta radiació escapi de la terra i contribueixen a fer que la temperatura mitjana de l'aire superficial del planeta sigui d'uns 15° C, una temperatura apta per a la vida. L'efecte d'hivernacle és, per tant, un fenomen natural de l'atmosfera.

Causas

D'acord amb la classificació de set sectors que proposa el Grup intergovernamental d'experts sobre canvi climàtic (IPCC), els sectors que generen les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH) són els següents:

- Emissions de GEH procedents del processament de l'energia: Emanen de les activitats de combustió com són les indústries del sector energètic (centrals tèrmiques, refineries de petroli, transformació de combustibles), el transport, les indústries manufactureres i de la construcció, i la combustió en el sector residencial, serveis...
- Emissions de GEH procedents dels processos industrials no derivades d'activitats de combustió (s'inclou la indústria de productes minerals, química, producció metal·lúrgica, hidrocarburs halogenats...).

- Emissions de GEH procedents de l'ús de dissolvents i altres productes que provenen d'una gran varietat de processos de producció i consum com en l'aplicació de pintures, la neteja en sec, l'electrònica...

- Emissions de GEH procedents de les activitats vinculades a l'agricultura i a la ramaderia (fermentació entèrica, gestió de fems, cultiu d'arròs, sòls agrícoles, crema planificada de sabanes o de residus agrícoles).

- Emissions de GEH generades o absorbides procedents dels canvis d'usos del sòl, de la silvicultura i dels incendis forestals.

Efectes

Ones de calor, fenòmens meteorològics extrems, espècies invasores o intensificació de malalties. Així es

La meitat del total de la contaminació d'origen humà prové del transport (avions i automòbils).
FOTO: DOLORS GIBERT

manifesta el canvi climàtic, segons Greenpeace.

Espanya es troba ja en un procés de canvi climàtic. Els fenòmens atmosfèrics són cada vegada més freqüents i intensos i durant els pròxims anys es preveu que es multipliquin si no es posa fre a l'escalfament global. De manera que, per

*Tendim a pensar
que el canvi climàtic
és un problema
llunyà, gairebé aliè,
però no és així*

El Delta de l'Ebre és una zona humida de gran importància internacional i es considera un dels sistemes costaners del Mediterrani més vulnerables al canvi climàtic. FOTO: DOLORS GIBERT

Desplaçar-se amb bicicleta contribueix a reduir l'emissió de gasos d'efecte hivernacle (CO₂) que, com se sap, són una de les causes principals de l'escalfament del planeta i, consegüentment, del canvi climàtic. FOTO: DOLORS GIBERT

*Els escenaris de futur són preocupants,
tant per les seves conseqüències en el medi
ambient com en la societat*

evidenciar aquests efectes, Greenpeace ha proposat recopilar imatges que els facin visibles, dades que els corroborin i testimoniatges de la comunitat científica que expliquin de primera mà els problemes i les seves repercussions.

Els escenaris de futur són preocupants, tant per les seves conseqüències en el medi ambient com en la societat. El canvi climàtic té un impacte, que anirà en augment, sobre la gran majoria dels sectors productius, com el turisme, l'agri-

cultura i la producció d'aliments. A més a més, es notarà en el mercat immobiliari, la indústria o la generació d'electricitat, entre altres.

Tendim a pensar que el canvi climàtic és un problema llunyà, gairebé aliè, però no és així. Cal que en prenguem consciència abans que sigui irreversible. Aquest és l'objectiu de l'anàlisi de Greenpeace. Cal destacar-ne els efectes, no per quedar-nos amb ells, ser catastrofistes i pensar que no s'hi pot fer res, sinó tot el contrari: per dir una vegada més que sí, que s'hi pot, i en tenim la solució.

Catalunya i el canvi climàtic

En l'anterior Conferència de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic celebrada el mes de desembre de 2019 a Madrid (COP25), Catalunya va ser una de les catorze regions del món que es van comprometre a assolir l'objectiu de zero emissions de CO₂ per al 2050.

Així doncs, Catalunya va entrar a formar part d'una aliança de països i agents no estatals que s'han compromès a seguir les recomanacions científiques per fer front al canvi climàtic, juntament amb altres regions pioneres en aquest àmbit com Califòrnia, Escòcia, el País Basc o la regió de Brussel·les.

En aquest sentit, la presidenta de la COP25, la ministra de Medi Ambient xilena, Carolina Schmidt, va presentar una nova aliança de països i agents no estatals que es van comprometre a seguir les recomanacions científiques per fer front al canvi climàtic. Una aliança que va liderar el país andí, després de la crida que va fer el secretari general de les Nacions Unides, António Guterres, en el context de la Cimera

ALGUNS EXEMPLES PRÀCTICS

- El Pirineu és l'única serralada en tot el planeta on l'**extinció del seu gel glacial** es produirà en una única generació, la nostra.
- **La temperatura ha augmentat 1,5 °C +** en les últimes tres dècades.
- S'agreujaran les **malalties cardiovasculars i respiratòries** per extrems tèrmics.
- **Augment de la mortalitat anual** en 10.000 morts l'any 2100 enfront dels 1.300 actuals per les **onades de calor**.
- El 50% d'amfibis, rèptils, mamífers i aus del nostre país podrien veure **reduït el seu hàbitat** de distribució actual a més d'una tercera part.
- Produccions tradicionals afectades per l'**increment de la temperatura**, com la vinya i la surera.
- Hi haurà moltes més **sequeres, onades de calor, inundacions, temporals i nevades**.
- Apareixeran **noves al·lèrgies i dermatitis atòpiques** per la contaminació.

L'energia eòlica ajuda a disminuir les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle. FOTO: DOLORS GIBERT

d'Acció Climàtica de Nova York del setembre de 2019, i de la que Catalunya forma part, juntament amb unes altres 13 regions, 398 ciutats, 786 empreses i 16 agents inversors. La idea és fer un esforç comú per accelerar la transformació necessària per assolir els objectius de l'Acord de París i, finalment, establir l'augment de la temperatura global a 1,5 °C.

A més dels compromisos adquirits en mitigació, el grup es va comprometre a reforçar la seva tasca en adaptació, bàsicament afavorint la implicació del sector privat. Serà en accions potents per millorar la gestió de l'aigua, la resiliència en infraestructures i la sostenibilitat de les ciutats.

CARLES B. GORBS

FONTS:

Servei Meteorològic de Catalunya
Oficina Catalana del Canvi Climàtic
Departament de Territori i
Sostenibilitat de la Generalitat
de Catalunya
Greenpeace

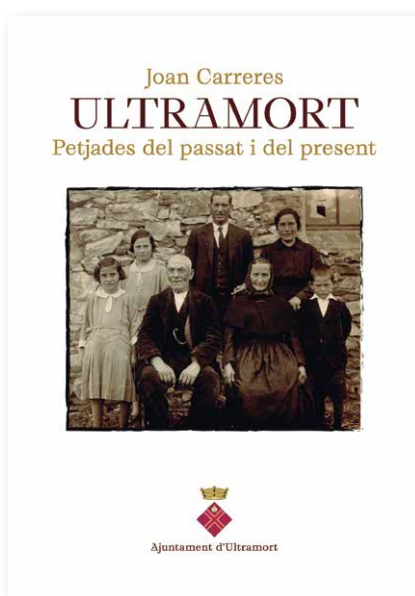
Publicació i presentació del llibre *Ultramort. Petjades del passat i del present*

El dissabte 3 de juliol, a les 7 de la tarda, va tenir lloc, al Centre Cívic i dins els actes de la festa major, la presentació del llibre *Ultramort*.

Petjades del passat i del present, de Joan Carreres i coeditat per l'Ajuntament d'Ultramort.

L'esmentat llibre té la intenció de donar a conèixer la vida quotidiana d'Ultramort a les dècades reculades del segle XX. Aquesta vida, amb els relleus generacionals i amb la transformació i l'evolució del poble, es pot dir que ha desaparegut i que tan sols queda en el record de la gent que la va viure en primera persona.

El projecte va arrencar fa uns anys, l'any 2016, concretament, en una trobada que va tenir lloc al Centre Cívic. Amb en Lluís Masclans i la Maria Gràcia Serrats al capdavant, hi va assistir gent gran d'Ultramort que va explicar els seus records i les seves vivències lligades al poble. Posteriorment, entre el novembre del 2016 i el setembre del 2019, Lluís Masclans va realitzar i gravar diverses entrevistes: a la Júlia Amatller Casellas de cal Carreter, a en Joan Calmó de cal Ferrer, a la Remei Pagès de can Morera, a en Pere

Portada del llibre *Ultramort. Petjades del passat i del present*.

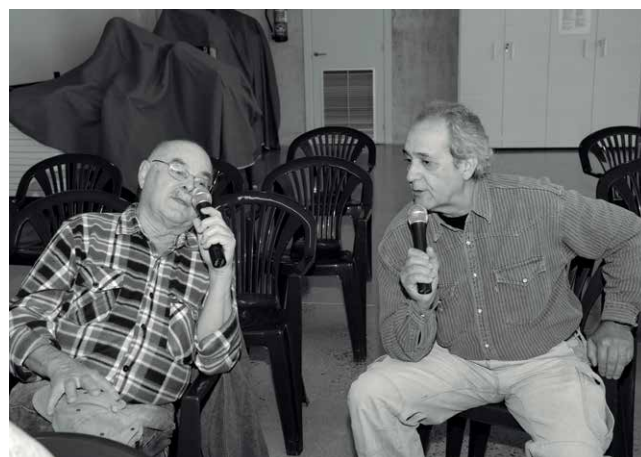
Oliver de can Peio, a en Fernando Oliver de can Tixé, a en Jordi Oliver de can Benet, a en Ciset Cortada, a la Lola Gasull, a la Teresa Marull de can Sadurní, a l'Antonio Díaz, a en Ramon Perich de can Mas, a en Quim Mascarreras de can Miró, a en Josep Paretas, a l'Enric Salvà de cal Flequer, a en Joan Oller de cal Resto...

D'aquesta gent, malauradament, i per llei de vida, cada vegada en queda menys. I per això, abans que fos massa tard i que aquesta memòria i aquests records s'haguessin esvaït per sempre, es va voler deixar un testimoni escrit i publicat.

Per aquest motiu, l'estiu de l'any 2019, la Maria Gràcia Serrats i en Lluís Masclans, ideòlegs i promotors del llibre, es pot dir, van contactar amb l'editor Carles B. Gorbs i li van traslladar la proposta de tirar endavant aquest projecte. L'esmentat editor va encarregar-lo a

Trobada que va tenir lloc l'any 2016 al Centre Cívic.

l'escriptor Joan Carreres, el qual de seguida es va posar a treballar amb l'encàrrec.

Una de les fonts d'informació bàsiques i indispensables utilitzades per l'autor del llibre a l'hora de fer la recerca van ser les entrevistes realitzades a diversa gent del poble (en Josep Blanch Gelabert, la Maria Ferrer Blanch, la Dolors Gasull Mateu, en Lluís Masclans Amatller, la Montserrat Oliveras Estragués, la Remei Pagès Borrell, en Jordi Paretas Bahí, en Joan Perich Figueras, l'Enric Salvà Serra i la Maria Gràcia Serrats Paretas) i les gravacions dutes a terme per en Lluís Masclans.

Amb textos amens i propers s'ha volgut transmetre el batec humà del poble des de diversos i amplis punts de vista (feines del camp, costums, tradicions, records i episodis de la Guerra Civil i de la postguerra, habitants i serveis que hi havia al poble...), estructurant el llibre en els següents capítols: la vida agrícola i ramadera, la vida social, la vida religiosa, l'escola, la Guerra Civil i la postguerra, l'evolució i transformació del poble i personatges singulars.

Pel que fa a la part gràfica, per il·lustrar les pàgines i els records s'han utilitzat i combinat fotografies dels arxius de l'Ajuntament d'Ultramort i d'en Lluís Masclans, juntament amb d'altres aportades per diversos veïns del poble, i les de la fotògrafa Dolors Gibert.

Sense les informacions i les aportacions rebudes pels ultramortencs i ultramortenques, precisament, aquest llibre no hauria estat possible.

La presentació va comptar amb una nombrosa assistència de gent d'Ultramort (estadants actuals i antics) i de pobles de la rodalia. Unes dues-centes persones van omplir el Centre Cívic. L'acte, presentat i moderat per l'editor i periodista Carles B. Gorbs, va ser àgil, distès i molt emotiu, amb el retrobament de familiars i amics. Hi van participar la Maria Gràcia Serrats, alcaldessa d'Ultramort; en Lluís Masclans, promotor del llibre i en Joan Carreres, l'autor.

Un moment de la presentació del llibre, amb una destacable assistència de públic, la tarda del 3 de juliol del 2021 al Centre Cívic. FOTO: DOLORS GIBERT

De dreta a esquerra: Maria Gràcia Serrats (alcaldessa d'Ultramort), Lluís Masclans (promotor i col·laborador del llibre), Carles B. Gorbs (editor) i Joan Carreres (autor). FOTO: DOLORS GIBERT

Durant el seu parlament, l'alcaldessa, Maria Gràcia Serrats, va donar la benvinguda a tots els assistents i va remarcar que *"fa uns anys, el 2016, en aquest local ens vam trobar força gent nascuda al nostre poble per explicar-nos els seus records dels anys passats aquí, i com era aquella època, per tal de poder deixar-ne constància. De tot això, i del testimoni d'altra gent, n'ha sortit aquest llibre"*. Va agrair *"la coordinació d'en Carles B. Gorbs i l'autoria d'en Joan Carreres, que han sabut copsar i transmetre de forma genial la idea que teníem"*. Finalment, adreçant-se a la gent d'Ultramort, va corroborar que *"el llibre és vostre, ja que sense la vostra col·laboració i participació l'edició hagués estat impossible. I sincerament, crec que ha quedat molt bé, ens en podem felicitar"*.

En Lluís Masclans, per la seva part, va començar el seu discurs comentant que *"qui perd els orígens perd la seva identitat i que sempre he tingut curiositat pels meus*

origens i pel context en què es van moure els meus avantpassats". Per aquest motiu, va considerar que "seria molt interessant recollir la història d'Ultramort fins allà a on es pogués arribar i abans que es perdés per sempre i que s'esborrés el pas de tota aquella gent que havia viscut i donat vida al poble". Va afegir que "no podíem perdre el temps, perquè ja no quedava gaire gent que conservessin els records de com es vivia a Ultramort en aquells temps, com es relacionaven, els seus esforços en el dia a dia... I el seu testimoni de primera mà era essencial. Recollir la història del poble era un homenatge a tots els qui ens han precedit i calia preservar el seu record. D'aquí vénen les petjades del passat, que enllacen amb les del present i que, alhora, seran una referència per als qui vindran en el futur, deixant les seves". També va manifestar que "malgrat que en aquell

Moment de la presentació en què es va projectar l'audiovisual. FOTO: DOLORS GIBERT

temps pràcticament ningú tenia càmera de fotos, el meu pare, sortosament, va poder recollir les imatges d'alguns esdeveniments, personatges o indrets que, juntament amb les fotos aportades per molts veïns, ens han permès poder visualitzar una mica com era aquella època".

En Joan Carreres, finalment, va explicar com li havia arribat l'encàrrec de fer aquest llibre i va detallar el procés de la seva elaboració. I va voler "agrair molt especialment l'ajuda i col·laboració rebuda per part de tota la gent que, d'una manera o altra, heu fet possible que aquest projecte hagi arribat a bon port".

Per cloure l'acte de presentació, es va poder visualitzar un lluit audiovisual elaborat per l'editor Carles B. Gorbs, amb imatges que apareixen al llibre (l'audiovisual i el llibre es poden veure a la pàgina web de l'Ajuntament d'Ultramort: www.ultramort.cat/bibliografia-2/llobres/).

A la sortida, l'Ajuntament va oferir una copa de sidra de l'Empordà i bombons a tots els assistents.

Per acabar aquest escrit transcrivim els poemes de Lluís Batlle Blanch, de Francesc Pascual i de Jaime Gil de Biedma que Gabriela Benedito i Daniel Klamburg Figuerola van recitar durant la presentació del llibre:

Gabriela Benedito i Daniel Klamburg Figuerola recitant els poemes. FOTOS: DOLORS GIBERT

Poema de Jaime Gil de Biedma, dedicat a Ultramort

Una casa deserta que yo amo,
a dos horas de aquí,
me sirve de consuelo.

Entre sus muros el silencio existe
que ahora yo imagino
—soñando con vivir

Me asomaré callado a ver el día,
contento de estar solo
con la vida bastante.

En sus tejas roídas por la hierba
la luna se extenua,
se duerme el sol del tiempo.

una segunda infancia prolongada
hasta el agotamiento
de ser carnal, feliz.

Encontrar en la cama otro cuerpo,
no más que algunas noches,
será como bañarme.

«Quan hi havia pagesia» de Lluís Batlle Blanch

Fa molts anys, jo bé ho recordo...
Amb el tràmec a l'esquena
i la bóta dintre un sac
on duia quelcom per menjar,
el pagès ja ben vellet,
anava al camp a treballar.

Cavava el voltant de les plantes
i les vores de marjades,
on l'arada no arribava
o no hi passava el bestiar;
aquella miqueta de terra
s'havia d'aprofitar.

Portava tants anys a l'esquena
i d'ajupir-se cara a terra,
que ja no es podia adreçar.
Estava tolit i cansat;
mes, com un molinet a l'aire,
mai parava de "rodar".

Tot l'any, un dia rere l'altre
ell anava a feinejar.
Mirava el sembrat com creixia,
si les faves ja florien...

Sempre hi veia males herbes
que intentava eliminar.

Del que ens dóna la natura
mai tornava buit a casa.
O uns espàrrecs o cireres;
més tard les prunes, les peres...
Li servia de cabàs
la gorra, amb unes fulles verdes.

I quan arribava l'hivern...
sempre sabia un recés
on poder-hi parar el sol;
mentre tallava esbarzers
sovint trobava i recollia
algun bolet o algun cargol.

Pobra pagesia!
Jo també vaig ser pagès...
Sé ben bé com abans era,
i la veig ara com és.
En conec el seu valor
i la recordo amb melangia...
Sols en queda el seu record!

Poema de Francesc Pascual

Si jo fos l'amo, redéu!
et construiria un mas,
de boira i flors d'ametller...,
a dins una cambra blanca
per becaïnejat la mandra
si et vingués bé...,
una taula de vint pams,
amb estovalles de lli,
els plats de pisa, i de plata,
els coberts per tu i per mi!

També un jardí amb geranis
que a l'estiu floreixen molt,
un hortet per feinejar-hi,
sis gallines, un porquet...,
i un pedrís sota la parra
per veure volar els pardals,
gaudir les postes més maques,
i besar els teus ullets blaus
que sense dir, parlen sols.

JOAN CARRERES

25

EL CAMPANAR • REVISTA D'ULTRAMORT

PROJECTES D'AIGUA
PISCINES NATURALS
BASSES I ESTANYS
JARDINS AQUÀTICS
REGENERACIÓ D'AIGÜES

WWW.PROJECTESDAIGUA.COM
INFO@PROJECTESDAIGUA.COM
T 609 533 583 - ULTRAMORT (GIRONA)

Ramon Pujol i Mercader
construcció i manteniment de jardins

Carrer Unió, 13 - 17133 **ULTRAMORT** (Girona)
Tel. 972 76 92 02 - T.M. 661 538 986

FE D'ERRADES: Al peu de foto de la fotografia superior de la pàgina 32 de la revista *El Campanar* número 22 (desembre 2019) ha de dir Joan Cuní en lloc de Narcís Foraster de cal Frare.

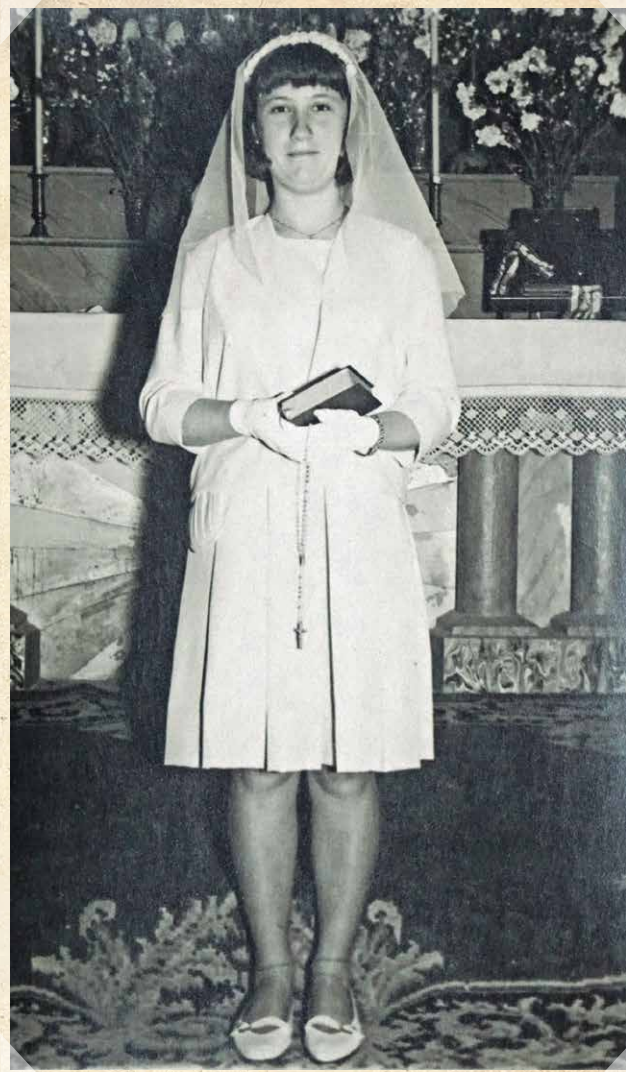
La Maria Rosa Casas Puig collint carxofes a l'hort de casa seva.

En Joan Colomer i la Lluïsa Ferrer de can Joan Fuster, amb el seu nét i una burra.

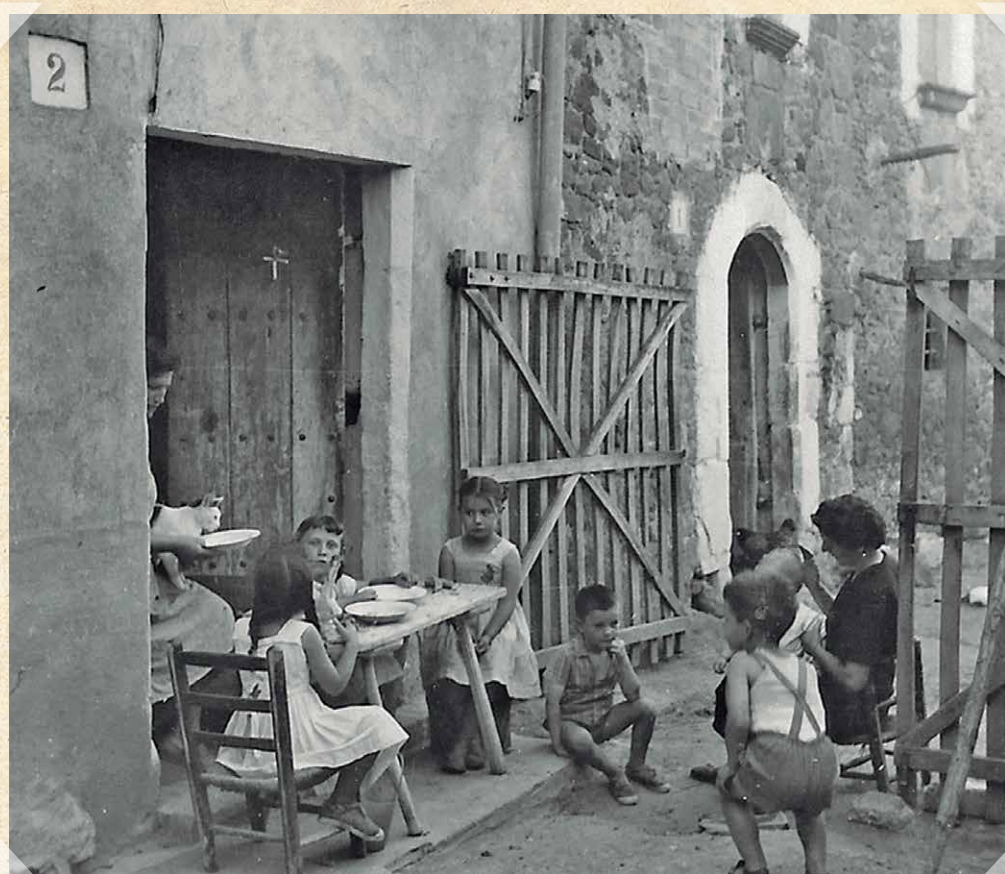
La Maria Rosa Casas Puig de ca l'Esclopeter en braços del seu pare, en Miquel Casas Serrats, l'any 1948.

La Josefina Casas Puig, el dia de la seva Comunió Solemne.

La Maria Rosa Casas Puig en braços de la seva mare, la Balbina Puig, l'any 1948.

Berenada a ca l'Esclopeter.

28

EL CAMPANAR • REVISTA D'ULTRAMORT

Actuació de la colla sardanista Continuitat de Torroella de Montgrí a la festa major d'Ultramort.

Festa major d'Ultramort de l'any 1944, amb l'envelat que es muntava a cal Carreter.

Vara d'alcalde d'Ultramort.

Vara de solapa d'alcalde d'Ultramort.

Urna de les eleccions municipals de l'any 1931. Es troba a l'Ajuntament d'Ultramort i ha estat restaurada per la Glòria Oller. A la paret de darrera l'urna es veu l'escut de fusta fet per en Quim Pallés.

Can Grau (És l'única casa pairal del poble que faltava per sortir a la portada de la revista).

Interior de can Grau.

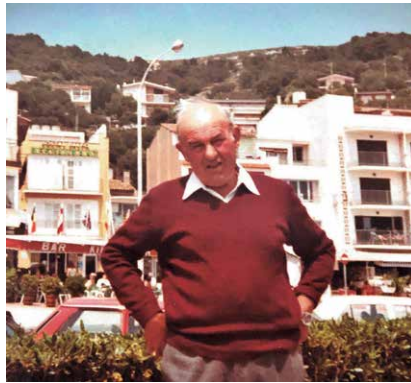
En Ramon Motas

Quan el passat estiu vaig assistir a l'emotiva presentació del llibre *Ultramort. Petjades del passat i del present* vaig pensar que calia fer més incís d'en Ramon Motas, un home senzill i humil i que segur que està en el record de moltes persones, ja que a la majoria de les cases tenen alguna fotografia feta ell per ell. Amb la seva càmera va fotografiar a moltes generacions de gent d'Ultramort.

Va néixer a Albons i de ben jove va arribar a Ultramort per treballar de mosso a cal Flequer. Després va venir de mosso a casa, a can Paulí.

L'ofici de mosso és un d'aquests oficis que ja no existeix. Ara, les noves generacions ja no saben què és un mosso. El mosso era aquell noi o home que anava a treballar a una casa, generalment de pagès, per ajudar a les feines del camp i cuidar els animals a canvi d'un petit sou i de fer vida amb la família, o sigui, menjava i dormia a la mateixa casa.

Per a mi, en Ramon era com un més de la família. Menjava amb nosaltres, els vespres es quedava a mirar la televisió i les festes assenyalades de l'any (com Nadal, Setmana Santa, la festa major...) també les passava a casa.

En Ramon Motas tot passejant per l'Estartit.

L'Anita de can Paulí (l'Anita Carbó) retratada per en Ramon un dia de festa.

Això sí, cada dissabte al vespre li agradava anar a passar una estona al cafè de Verges, els diumenges al matí anava a veure la seva germana a Albons i cada estiu marxava tres o quatre dies a s'Agaró, a l'hotel del seu nebot.

Li agradava fer treballs manuals, i no se li donava gens malament! Al meu germà, en Francisco, li va fer moltes joguines (fetes amb fusta, sobretot).

Jo el recordo sempre amb el cigar a la boca i un somriure als llavis.

Gràcies a ell ara tinc un munt de fotos de la meva infantesa, ja que per a qualsevol cosa que celebràvem o fèiem, ell sempre tenia la seva càmera a punt!

En Francesc Falgàs Carbó amb les joguines que li havia fet en Ramon.

CARME FALGÀS

Sordesa: la importància del diagnòstic precoç

L'OMS alerta que en el 60% dels casos es podria evitar amb mesures preventives, d'aquí que sigui tan important la detecció a edats primerenques.

El sentit de l'oïda és fonamental per a la comunicació de les persones. En els infants és clau per a l'aprenentatge del llenguatge oral i l'escrit i per a la socialització. En els adults i la gent gran la pèrdua auditiva acostuma a ser més gradual i difícil de percebre, pot dificultar les relacions personals i laborals i portar-los a l'aïllament. Es calcula que a l'Estat espanyol hi ha prop d'un milió de persones afectades per una discapacitat auditiva, de les quals unes 100.000 tenen sordesa profunda.

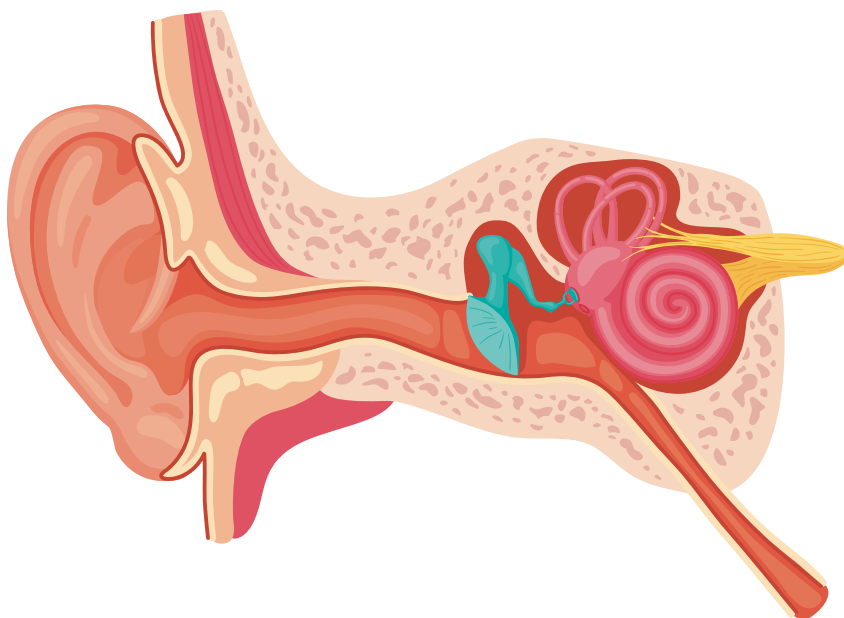
"Gaudir d'una bona salut auditiva és molt important per tenir una bona qualitat de vida", afirma el cap de servei d'Otorrinolaringologia de l'Hospital de Figueres, Jesús Pérez. "I per aconseguir-ho és imprescindible

detectar com més aviat millor si hi ha algun problema. És per això que us heu de fer controls periòdics d'audició a partir dels quaranta anys, sobretot si teniu factors genètics o esteu exposats a un excés de soroll. I seguir un estil de vida saludable", explica. El metge de l'Hospital de Figueres també recomana "rentar-se les ore-

lles amb molta cura, evitant l'ús de bastonets de cotó o d'altres productes. N'hi ha prou a passar una gasa o una tovallola fina per la part exterior. Després de banyar-vos a la piscina o el mar eixugueu-vos bé les orelles i inclineu el cap a un costat i a l'altre per contribuir a expulsar l'aigua".

Jesús Pérez insisteix en la necessitat de practicar esport protegint adequadament el cap i les orelles amb un casc o protectors, i consultar en cas de símptomes auditius després d'activitats aquàtiques o cops a les orelles. I adverteix que cal ser molt vigilants amb els infants: revisar que el calendari de vacunes sistemàtiques estigui al dia, evitar l'ús de certs medicaments durant l'embaràs que poden produir danys al fetus i allunyar les criatures del fum del tabac (el tabaquisme passiu afavoreix les otitis de repetició en nens). Pel que fa als joves, no hi ha risc en escoltar música amb auriculars sempre que el volum no sigui molt alt.

Infants

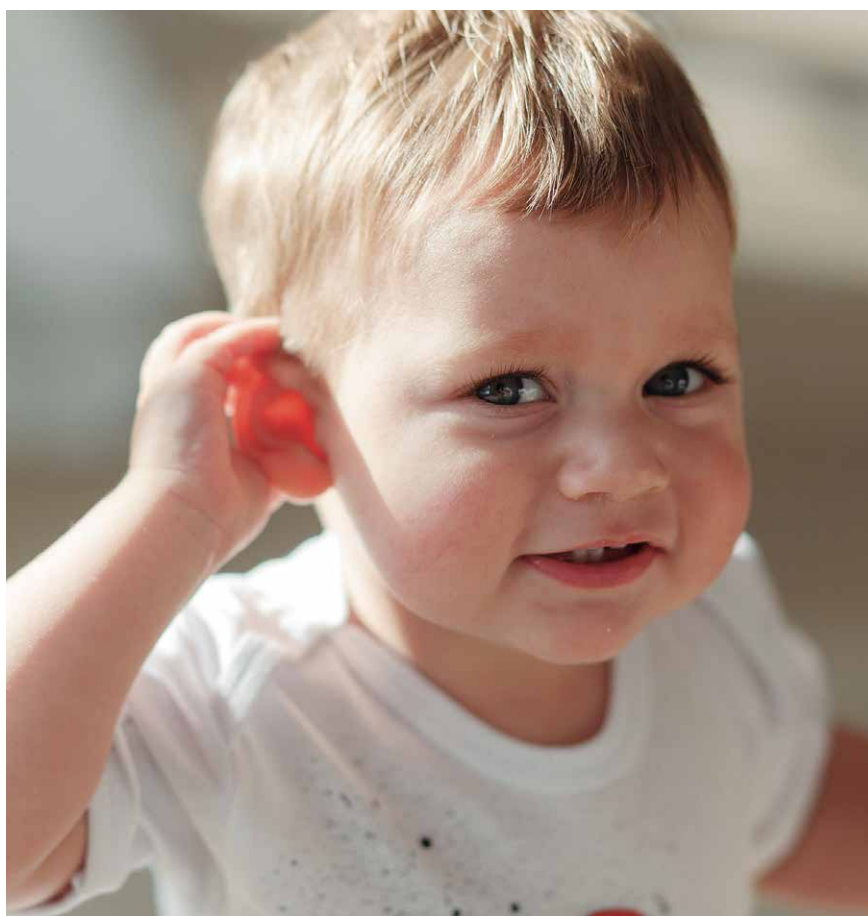
Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), entre 3 i 4 de cada 100 nadons tenen problemes d'audició i el 90% dels progenitors d'aquests bebès hi senten perfectament. L'OMS també adverteix que en el 60% dels casos es podria evitar aquesta deficiència auditiva amb mesures preventives, d'aquí que sigui tan important la detecció a edats primerenques.

A l'Estat espanyol ja fa anys que es fa el cribratge auditiu neonatal universal a tots els nadons per detectar la hipoacúsia infantil. Cal tenir en compte que el 80% de les sordeses infantils permanents són presents ja en el moment de néixer, i més de la meitat tenen un origen genètic. El metge Jesús Pérez insisteix: "partint del fet que l'audició és la principal via a través de la qual es desenvolupa el llenguatge i la parla, les deficiències auditives poden acabar esdevenint

plurideficiències per a la criatura. Això condicionarà la seva vida i la de la família, per això és imprescindible un diagnòstic i una rehabilitació adequats i com més aviat millor".

Alguns dels signes d'alerta que poden indicar que l'infant no hi sent bé són:

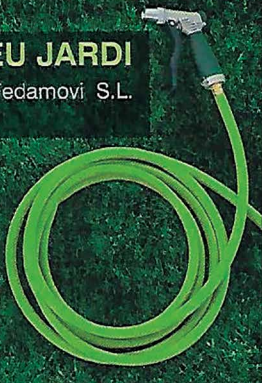
- 1** És massa tranquil o massa distret.
- 2** No gira el cap quan es produeix un soroll familiar o molt estrident.
- 3** No imita sons dels adults, no diu paraules a l'any de vida, no cantusseja o quan ja parla no se l'entén.
- 4** Hi ha sons que els sent i d'altres que no.
- 5** No respon preguntes fàcils ni obeeix ordres simples.
- 6** Té al·lèrgies, otitis i refredats recurrents.
- 7** S'aïlla de les altres criatures.

LA BOTIGA PEL TEU JARDI
Ferrer - Davesa S.C. Fedamovi S.L.

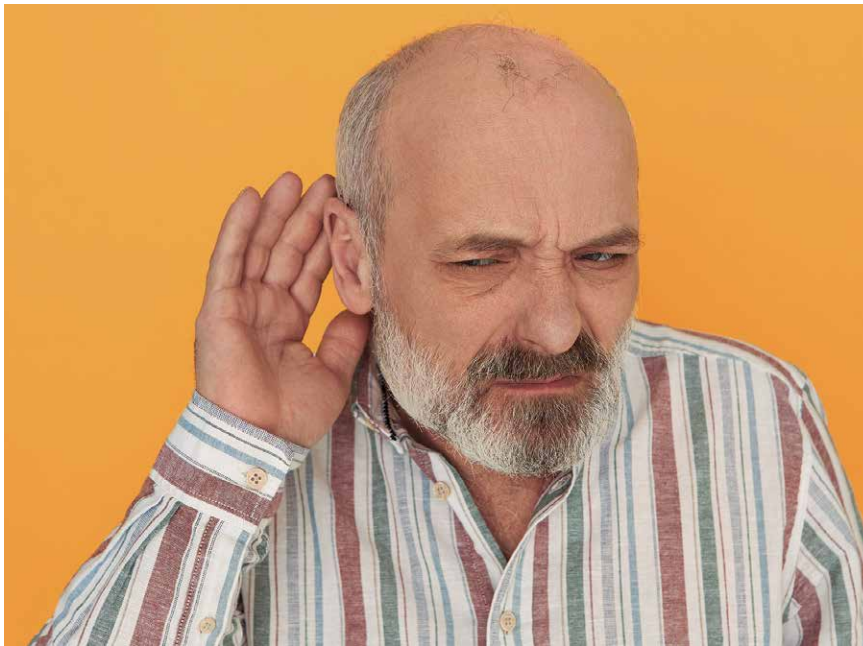
Esperança
Telèfon mòbil 630 38 71 83
fedamovi@gmail.com

Camí Vell de Torroella s/n
17133 Ultramort
Telèfon oficina 972 179 188

Els Jardins de
l'Angel

ÀNGEL DEL MORAL
C/ Comerç 160 · 17463 Flaçà (Girona)
Tel. 669 084 876 · adelmoral96@gmail.com

Actualment, la presbiacusia és la tercera patologia crònica més freqüent entre la població més gran, per darrere de la hipertensió i l'artritis

Adults i gent gran

El progressiu envelliment de la població provoca que cada vegada hi hagi més prevalença de malalties cròniques dependents de l'edat. En destaquen les relacionades amb els sentits, com és el cas de la pèrdua auditiva, la presbiacusia. Actualment, és la tercera patologia crònica més freqüent entre la població més gran, per darrere de la hipertensió i l'artritis.

En aquest cas, la sordesa no dificultarà l'adquisició del llenguatge, però pot portar a l'aïllament social i laboral. En el col·lectiu de la gent més gran sovint són els cuidadors o els familiars que observen un problema de comunicació directa o un canvi en la conducta per la dificultat de comprensió, circumstàncies que poden afectar l'autonomia i les capacitats de la persona.

Alguns dels signes d'alarma que us han de fer pensar que no hi sentiu prou bé són:

- 1** Teniu dificultats per sentir un xiuxieig o poseu el volum dels aparells electrònics molt alt (televisió, equip de música).
- 2** Demaneu que us repeteixin paraules en una conversa.
- 3** Teniu problemes per sentir sorolls aguts o greus.
- 4** Us costa comunicar-vos en grups petits de persones o en ambients sorollosos i necessiteu concentrar-vos per seguir la conversa.
- 5** Els amics i familiars us diuen que no hi sentiu bé.

Criatures: els quatre graus de sordesa

- **LLEU:** Encara que ho sent tot, només en comprèn una part. Té problemes d'atenció a classe i dificultats de comunicació en ambients sorollosos o converses en grup. S'acostumen a produir dislàlies i un retard general del llenguatge i la parla. Aquesta sordesa sovint passa desapercebuda.
- **MITJANA:** El llenguatge apareix de manera natural i espontània, però tard i amb dificultats fono articulatòries. Li costa seguir una conversa en grup i necessita sostenir-se amb la lectura labial.
- **SEVERA:** Diferència entre sons de l'entorn i de la parla, però no hi sent prou per desenvolupar el llenguatge espontàniament, per això té un aprenentatge lent, difícil i limitat.
- **PROFUNDA:** L'adquisició del llenguatge oral és difícil perquè tota la comprensió verbal passa per la lectura labial. El seu desenvolupament comunicatiu i lingüístic variarà en funció del moment en què aparegui la pèrdua auditiva, el tipus i el grau i el tractament audioprotètic i rehabilitador que segueixi.

FUNDACIÓ SALUT EMPORDÀ

ACTIVITATS DE NADAL 2021

La comissió de festes d'Ultramort ha preparat un seguit d'activitats per les festes de Nadal. Les activitats són obertes a tothom i n'hi ha algunes que requereixen inscripció prèvia i altres que són sense inscripció.

Les activitats que requereixen inscripció prèvia són les següents (se seguirà l'ordre d'inscripció, donant prioritat als veïns i veïnes d'Ultramort):

TIÓ POPULAR

Dimecres, 22 de desembre del 2021 a les 17.30 h.

TALLER DE TEATRE CREATIU AMB ESTHER PUJOL

Dilluns, 27 de desembre del 2021 d'11 h a 12.30 h. Activitat de pagament. Preu entre 3 i 5 euros, segons el nombre d'inscrits.

TALLER DE TREBALLS MANUALS INFANTILS

Dimecres, 29 de desembre del 2021 d'11 h a 12.30 h.

MEDITACIÓ GUIADA A CÀRREC D'EN KRIS

Dijous, 30 de desembre del 2021 a les 19 h. Activitat adreçada al públic adult.

CURSA DELS NASSOS

Divendres, 31 de desembre del 2021 a les 17 h.

II TORNEIG DE TENNIS TAULA

Dimarts, 4 de gener del 2022 a partir de les 10.30 h.

XERRADA D'ESPIONATGE A CÀRREC D'ÒSCAR FONT

Divendres, 7 de gener del 2022 a les 19 h.

Activitat adreçada als nens i nenes a partir de 12 i al públic adult. Els més petits pot ser que es perdin alguna cosa, però si estan interessats també poden participar-hi.

El termini per inscriure's és fins al diumenge 19 de desembre del 2021 i el formulari d'inscripció es pot trobar a la següent pàgina web:

<https://forms.gle/H6yh7PCtfqDSia6r7>

Les activitats sense inscripció són les següents:

TARDA DE JOCS DE TAULA

Dimarts, 28 de desembre del 2021 a partir de les 16 h.

NIT DE CINEMA

Dimecres, 29 de desembre del 2021 (horari a concretar).

CAMPANADES A L'ESGLÉSIA

Divendres, 31 de desembre del 2021 a partir de les 23.30 h.

CARTER REIAL

Diumenge 2 de gener del 2022 (horari a concretar).

QUINA POPULAR

Dissabte 8 de gener del 2022 a partir de les 17 h.

DESEMBRE 2021 / GENER 2022

DL	DM	DC	DJ	DV	DS	DG
6	7	8	9	10	11 Festa Major	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22 Tió i xocolatada* A les 17.30 h	23	24	25 NADAL	26 SANT ESTEVE
27 Taller de teatre creatiu** D'11 a 12.30 h	28 Tarda de jocs de taula De 16 a 19 h	29 Taller infantil* D'11 a 12.30 h Nit de cinema	30 Meditació guiada* A les 19 h	31 Cursa de nassos* A les 17 h Campanades A les 23.30 h	1	2 Carter reial
3	4 II Torneig ping-pong* A partir de les 10.30 h	5 NIT DE REIS	6 REIS	7 Xerrada espionatge De 19 a 20 h	8 Quina popular A les 17 h	9

* CAL INSCRIPCIÓ PRÈVIA.

** CAL INSCRIPCIÓ PRÈVIA. ACTIVITAT DE PAGAMENT.

